

Forfatter: Ørsted, Hans Christian

Titel: BREV TIL: Ørsted, Inger Birgitte FRA: Ørsted, Hans Christian (1823-01-14)

Citation: Ørsted, Hans Christian : "BREV TIL: Ørsted, Inger Birgitte FRA: Ørsted, Hans Christian (1823-01-14)", i *Breve fra og til Hans Christian Ørsted*, Th. Linds, s. 370. Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-002053861-X00-shoot-L002053861X000088.pdf> (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: Breve fra og til Hans Christian Ørsted

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

*Til H. C. Ørsteds Hustru.
Stuttgart den 14de Januar 1823.*

Kjæreste Gitte!

Igaar sendte jeg Dig et langt Brev, i Dag tager jeg atter Pennen i Haanden, for at fortælle Dig, hvad jeg har hørt og seet i disse to Dage. I det Brev, jeg igaar sendte Dig, berørte jeg Intet om Stuttgart, uden at jeg var kommen der; Postens Afgang nødte mig til denne Korthed. Jeg havde imidlertid allerede her haft nogle nydelsesfulde Timer. Disse erholdt jeg ikke hos de Lærde, men hos de kunstelskende Brødre Boisseree. Disse eller rettere den ældste af dem har udgivet de herlige Afbildninger af Domkirken i Cölln. Jeg troer, at jeg allerede talte herom i Anledning af Göthe, som havde de førstes. 371Blade deraf og viste os dem; men her saae vi tillige Tegningerne til de Kobbere, der ere i Vente. Du vil maaskee undre Dig over, at man udgiver en heel Samling af Kobberstik for at afbilde en eneste Kirke; men denne fortjener det fuldt vel. Det er det stolteste Minde af den saakaldte gothiske eller, som man nu rigtigere troer at kalde den, tydske Bygningskunst. Vel er denne Bygning aldrig bleven færdig; men det Udførte er allerede beundringsværdigt, og ved et lykkeligt Tilfælde er Tegningen til det Hele bleven bevaret. Dersom den var bleven færdig, vilde den i Storhed have overgaaet de ægyptiske Pyramider og dog i alle Dele have været saa udarbejdet som det fuldkomneste Snitværk. I to udmærket store Kobberstik fremstilles os nu Kirken, som den er, og som den skulde været, hvis den var bleven fuldendt. Men disse to Afbildninger vilde endnu ikkun have givet en ufuldkommen Forestilling om dette overordentlige Værk. Enhver Deel deri er saa Udarbejdet, at man ikkun ved Hjælp af store Kobberstik kan vise alt det, som derpaa er at see. Saaledes har man et eget Blad, for at give en Forestilling om de kunstigt malede Vinduer. Et andet tjener til at vise Gjennemsnittene af de forskjellige Søiler, der ligesom ere sammensatte af Bundter af tyndere Søiler, hvis Anordning giver Anledning til de mangfoldigste Former, der dog i al deres Ulighed have en almindelig Harmoni. Paa andre Kobbertavler fremstilles Kirkens hele Indvortes, Kirken seet fra Hovedindgangen, enkelte Dele af Kirkens Udvortes. De Søiler, der pryde Kirkens Muur udenpaa, ere udarbejdede som opstræbende Taarne eller Spiir, og hvert enkelt af dem vilde være et temmeligt anseeligt Kirketaarn; thi de have en Høide af 150 Fod, altsaa 38 Fod mere end Runde Taarns Høide. Vinduerne have 50 Fods Høide, og saaledes er alt Øvrigt i tilsvarende Kæmestørrelse. Tænk Dig denne uhyre Masse, som et eneste Vævs. 372af Forzinger, saa har Du i det mindste en Forestilling om Værkets Umaadelighed; men tænk Dig den tillige som et i alle sine Dele harmonisk Hele, som Udførelsen af een stor Tanke i den rigeste Mangfoldighed af Særegenheder, og Du maa føle, hvor beundringsværdig Mesteren maa være. Dog Beskrivelser sige altfor lidt: maaskee er jeg eengang saa lykkelig at kunne vise Dig denne herlige Samling af Afbildninger, der skulle ledsages af et Værk over den gamle tydske Bygningskunst. Saa vigtigt endog dette videnskabelige og kunstneriske Foretagende er, saa ere dog Brødrene Boisseree langt mærkværdigere ved et andet; de have nemlig vidst at opspore, i gamle Kirker og Klostre ved Nederrhinen, en Skat af Malerier fra en Tidsalder, hvori man neppe troede, at Tydskland havde en Kunst. Deres kostbare Kunstsamling er nu opstillet her i en kongelig dem overladt Bygning. Man finder der Malerier fra det 14de Aarhundrede, der allerede udmærke sig meget. Personerne ere malede paa forgyldt Grund, uben nogen Baggrund af Landskaber, Bygninger eller anden Omgivelse. Figurerne ere noget stive, men Ansigterne ædle og udtryksfulde, Klæderne som i de græske Kunstværker. Overalt troer man her at see, at Maleriet har uddannet sig efter Billedhuggerkunstens Værker. Det holdes for meget rimeligt, at Malerkunsten fra Grækenland er kommen til disse nederrhinske Kunstnere. Da man finder, at gamle Krøniker omtale en Wilhelm af Cölln, som en mageløs Maler, der kunde afbilde Enhver, som han levede, saa formoder man, at de ældste Arbejder, som her findes, ere af ham. Hans Malerier ere endnu Vandfarve, skjøndt siden overdragne med en Oliemaleri. Efter ham kom Johan von Eyck, som man tillægger Opfindelsen af Oliemaleriet. Han var født 1380 og skal have malet sit første Arbejde i Olie 1410. Et af hans Arbejder, der kom til Neapel, opvakte en saadan Beundring, at tos. 373italienske Mestre reiste til Tydskland for at lære Kunsten af ham. Naar man seer de Arbejder, som her vises af ham, skulde man ikke troe, at han havde levet og virket tidligere end Raphaels Mester, og man studser over, at Albrecht Dürer saa længe har kunnet kaldes Tydsklands største Maler. At beskrive Malerier er betænkeligt, og dog kan jeg ikke undlade at fortælle Dig Noget om et Par af dem, hvorved Du tillige kan gjøre Dig en Tanke om det Hele. Paa et Maleri, som forestiller Christi Fødsel og de hellige tre Konger, som tilbede ham, seer man Krybben ikkun dækket af et Straatag, der bæres af fire Støtter; men i Baggrunden seer man derigjennem Staden Bethlehem, vistnok prægtigere end den nogensinde var, men just derved en herlig Modsætning til det usle Sted, hvor Christus fødtes. Raphael valgte til Barn Jesus et Barn af eet til to Aar, vistnok med megen Skjønsonhed, da det nyfødte Barn endnu er saa langt fra skjønne Former og fornuftigt Udtryk; imidlertid har denne Kunstner dog med Held fremstillet Jesus som et nyfødt Barn, med et forundringsværdigt klogt Barneansigt, ganske som om man tænkte sig Udtryk af Aand. lagt i et nyfødt Barns Ansigt. De hellige tre Konger ere Portraiter, men sikkert idealiserede. Den første skal være Johan den Gode Hertug af Burgund, den tredie i Afstand fra Barnet Carl den Dristige. Den første knæler fuld af Tro og Andagt for Barnet, den sidste synes at være utilfreds over den usle Omgivelse. Et stoltere og dristigere Ansigt kan man ikke let tænke sig. Overalt seer man i Johan von Eycks Arbejder Ansigter, som han rimeligviis har taget efter Naturen, men meget forædlet ved at lægge et høiere Udtryk deri, saaledes som Raphael ogsaa i Almindelighed gjorde. Begges Malerier faae derved en høi Grad af Naturlighed, uden dog at forfalde til en gemeen Naturlighed, hvorfra det aandelige Udtryks. 374tryk og den renere Skjønhed, Kunstnerne have givet Ansigterne og Stillingerne, bevare dem. De senere akademiske Kunstnere i Italien, og siden i andre Lande, forsøgte at danne rene Idealer, men tabte derved

den kraftige nærværende Natur. Ganske beundringsværdig er vor Kunstners Farvepragt. Farverne have en overordentlig Reenhed og Klarhed, som ikke skulde lade formode, at de havde udstaaet Virkningen af Lys og Luft i fire Aarhundreder. Man antager med megen Rimelighed, at dette kommer deraf, at man dengang malede paa en med Liimvand dannet Kridtgrund, hvorved Oliien af Farverne for en Deel indsuges, og hvorved desuden den hvide Grund maa holde Farverne lyse. Johan von Eyck har dannet en heel Skole, hvori fornemmeligen Hans Hemling *) udmærkede sig. Jeg kan nu ikke erindre, hvad der tilhørte hver af disse Mestre; men derimod kunde jeg vel erindre mange af Malerierne; dog vil jeg ikkun endnu beskrive Dig eet: nemlig Engelens Forkyndelse til Maria, at hun skal føde Jesus. Man har denne Begivenhed forestillet i mange forskjellige Malerier, og selv i denne Samling paa mere end een Maade; men det, som blandt alle mest behager mig, viser os Maria i Andagt med en Bog for sig. Engelen træder ind med Forkyndelsen ; men mellem begge staaer en herlig hvid Lilie. Gjennem Vinduet straaler et pragtfuldt Sollys, og i Straalerne svæver den Helligaands Dueskikkelse. Mærkeligt er det, at Lilien her er malet uden Befrugtningsdele, medens den dog paa et andet Maleri, der forestiller Johannes den Døber, er malet fuldstændig. Det forstaaer sig, at slige Tanker endnu ikke udgjøre et Maleries Fortræffelighed; men det, som Malerkunsten bør udrette, savnes her ikke heller: Maries høie Uskyldighed, Engelens Reenhed, Stillingerne, Farvepragten, Klædernes Stof ogs. 375Foldekast vise alle den fortrinlige Maler. Jeg vil ikke trætte Dig med videre Beskrivelse, jeg vil ikkun sige Dig, at et heelt eiendommeligt Led af Kunstverdenen er gjemt i denne Samling. Jeg ønskede ret at have Dig her, at Du kunde see det Alt med; men da dertil hørte, at Du skulde flyttes 200 Mile, maa jeg nøies med at skaffe Dig denne Nydelse paa anden Haand. Man har nemlig ganske fortrinlige Steentryk af nogle blandt disse Malerier; disse sender jeg Dig. Du vil sikkert glæde Dig over disse skjønne Værker, og de ville paa en udmærket Maade pryde vor Bolig. Du erholder i Marts Maaned 18 saadanne Stykker, og efterhaanden som de udkomme, ville vi vel kunne anskaffe Resten. Det forstaaer sig, at saadanne Udgifter ikke gaae af Reisekassen, men af vor egen. Disse 18 Steentryk komme paa 90 Gylden, omtrent 80 Rd. i Papir; men da jeg veed, at Du ønskede nogle ret skjønne Kobberstik til vore Værelser, og disse ere saa skjønne som udmærkede Kobberstik og koste ikke 1/6 af det, ligesaa gode Kobberstik vilde koste, saa haaber jeg at have gjort et godt Kjøb. Hos Thorvaldsen have disse Steentryk fundet saadant Bifald, at han har ophængt dem alle hos sig. Med de næste tre Steentryk, som udkomme, følger en Beskrivelse over dem alle, udført paa en saadan Maade, at man tillige faaer en Historie af den gamle tyske Kunst.

I Stuttgart har jeg ikkun havt liden Omgang med Lærde, i de to Dage jeg var der. Kielmeier besøgte jeg og fik igjen et Besøg af ham; men den gode Mand var ikke meget interessant. Livmedikus Jäger besøgte jeg, men traf ham ei. Da hans Forlovede just var farlig syg, fik jeg ham ikke at see. I Vartshuset traf jeg tre Bjergværksembeds mænd, med hvem jeg saa den naturhistoriske Samling, Malerierne og en Komædie. Den ene hørte hjemme i Stuttgart og hedder Schübler, des. 376andre to Jügler, og Baron Grothe, vare Hanoveranere. Komædien var af Koebue, fuld af Daarekiste-Ædelmodighed og slette Streger.

Vær endnu engang hilset fra Din
H. C. Ørsted.